

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ**

Кафедра _____ туризму _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор _____ ІПН і Т _____

_____ інституту

_____ В.Г.Омельченко _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ Ландшафтознавство та заповідна справа _____
(назва навчальної дисципліни)

Напрямок підготовки

Спеціальність _____ 242 - Туризм _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(шифр і назва спеціалізації)

інститут _____ Природничих наук і туризму _____
(назва інституту)

Івано-Франківськ
2019 рік

Робоча програма _ Ландшафтознавство та заповідна справа __ для студентів за
(назва навчальної дисципліни)
спеціальністю _____ 242 «Туризм»_____.

Розробники: _____ Побігун О.В. канд.географ.н., доцент _____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри _____ туризму _____

Протокол від « _____ » _____ 2019_ року № _____

Завідувач кафедри _____

_____ (_Л.М.Архипова_)
(підпис) (ініціали та прізвище)

Узгоджено:

Завідувач випускової кафедри _____

_____ (_Л.М.Архипова_)
(підпис) (ініціали та прізвище)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Ланшафтознавство та заповідна справа» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр __2__		Семестр __3__	
	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)	Денна форма навчання (ДФН)	Заочна (дистанційна) форма навчання (ЗФН)
Кількість кредитів ECTS	6	6	3	3	3	3
Кількість модулів	2	2	1	1	1	1
Загальний обсяг часу, год	180	180	90	90	90	90
Аудиторні заняття, год, у т.ч.:						
лекційні заняття	54	16	36	8	18	8
семінарські заняття						
практичні заняття	18	12	18	6		6
лабораторні заняття	18				18	
Самостійна робота, год, у т.ч.	90	152	36	76	54	76
виконання курсового проекту (роботи)						
виконання контрольних (розрахунково-графічних) робіт						
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях						
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення						
підготовка до практичних занять та контрольних заходів						
підготовка звітів з лабораторних робіт						
підготовка до екзамену						
Форма семестрового контролю	іспит				іспит	

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета вивчення – дати майбутньому спеціалісту на основі теорії та практики класичного ландшафтознавства знання про сучасний стан ландшафтних досліджень, їх методику, проблеми та їх цивілізоване вирішення, надання студентам основ теоретичних знань про заповідні території, їх структуру і функціонування; шляхи збереження незайманої природи та підтримки сталого натурального процесу в різних природних умовах; вивчення високопродуктивних і біологічно стійких до антропогенного впливу натуральних ценозів. Набуття знань організації системи природоохоронного управління, видів і функцій його окремих органів, правової системи управління, типів контролю екологічного стану природних і антропогенних об'єктів.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

- запропонувати оптимальні рішення, які б враховували концепцію сталого розвитку регіону;
- аргументувати вибір туристичного маршруту з урахуванням факторів розвитку біогеоценозів;
- розробляти заходи по охороні і раціональному використанні природних ресурсів, володіти методами збереження натуральних структур і функціонування основних ландшафтів.
- використовувати екологічні матеріали заповідників різного рангу для порівняльного аналізу екологічних умов регіонів і для прогнозних екологічних розрахунків.;
- впроваджувати принципи сталого розвитку;
- використовувати комп'ютерні технології при створенні маршрутів;
- використовувати матеріали заповідників та заповідні території для організації екологічної освіти і виховання населення, позавузівської молоді, школярів для природоохоронної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей, передбачених відповідним стандартом вищої освіти України:

загальних:

- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність розробляти та управляти проектами;

фахових:

- здатність застосовувати підходи до прокладання і обслуговування екомаршрутів;
- здатність розробляти атракційні екотури;
- здатність проектувати маршрути, враховуючи особливості екологічного впливу;

Результати навчання дисципліни деталізують такі програмні результати навчання, передбачені відповідним стандартом вищої освіти України:

- демонструвати здатність генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення у процесі проектування та експлуатації маршрутів;
- демонструвати вміння приймати технічно та економічно обґрунтовані рішення на всіх етапах розроблення маршрутів і турів.
- демонструвати навички розроблення та практичної реалізації знань щодо формування і особливостей довкілля.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифри модулів, змістових модулів	Модулі (М), змістові модулі (ЗМ), навчальні елементи (НЕ)	Обсяг годин		Література
		Денна ф.н	Заочна ф.н	
М 1	Ландшафтознавство			
ЗМ 1	Розвиток ландшафтознавства	36	8	
Т 1.1	Короткі відомості з історії виникнення й розвитку ландшафтознавства	4	2	1-6
	Географічні ідеї В.В. Докучаєва. Зародження вчення про ландшафт. Основні напрями розвитку ландшафтознавства. Розвиток ландшафтознавства в зарубіжних країнах.			
Т 1.2	Основні ландшафтні комплекси	4	2	1-6
	Поняття про географічну оболонку. Геосистема і її елементи. Природно-територіальні комплекси і геосистеми. Формування природно-територіальних комплексів (ПТК)			
ЗМ 1.3	Класифікація ландшафтів	2	2	1-6
	Принципи загальнонаукової класифікації ландшафтів. Основні ландшафтоутворюючі фактори. Класифікація природно-територіальних комплексів. Класифікація та охорона ландшафтів.			
ЗМ 1.4	Морфологічні одиниці ландшафтів	2	2	1-6
	Ландшафтна фація, її діагностичні ознаки. Підурочище й урочище, їх діагностичні ознаки. Місцевість, її діагностичні ознаки.			
ЗМ 1.5	Структури ландшафту	2		1-6
	Морфологічна структура ландшафту. Ландшафтно-екологічні проблеми сучасності. Геохімічні ландшафти України.			
ЗМ 1.6	Динаміка ландшафтів.	4		1-6
	Поняття розвитку в світлі основних законів філософії. Вік ландшафту. Ритмічні зміни в природі та їх вивчення. Антропогенні ландшафти.			
ЗМ 1.7	Рівнинний і гірський ландшафт	4		1-6
	Класифікація ландшафтів України. Морфологічні одиниці гірських ландшафтів. Визначення одиниць гірського ландшафту. Особливості окремих рівнинних і гірських ландшафтів світу			
ЗМ 1.8	Ландшафт Українських Карпат.	6		1-6
	Будова Українських Карпат. Рельєф Українських Карпат. Кліматичні умови Українських Карпат. Поверхневі води Українських Карпат. Ґрунти Українських Карпат. Рослинність. Тваринний світ. Основні ландшафти у Передкарпатті. Природні ресурси Передкарпаття. Карпатський заповідник.			
ЗМ 1.9	Ландшафтно-географічний прогноз.	4		1-6
	Географічний прогноз. Гідрологічний прогноз. Гідрометеорологічний прогноз. Ландшафтне моделювання.			
ЗМ 1.10	Ландшафтне картографування.	4		1-6
	Використання геоінформаційних даних для складання карти. Складання крупномасштабної ландшафтної карти (методичні прийоми). Прикладні ландшафтно-екологічні карти їх опис.			
М 2	Заповідна справа	18	8	
ЗМ 2	Розвиток заповідної справи			
Т 2.1	Заповідна справа як навчальна дисципліна та науковий напрям	2	2	1-6
	Зміст, визначення та об'єкти заповідної справи. Наукові засади заповідної справи			
Т 2.2	Історичні віхи заповідної справи в Україні	2	2	1-6
	Давні часи та середньовіччя. ХІХ- початок ХХ століття. Радянський період. Нові часи			

Шифри модулів, змістових модулів	Модулі (М), змістові модулі (ЗМ), навчальні елементи (НЕ)	Обсяг годин		Література
		Денна ф.н	Заочна ф.н	
Т 2.3	Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні	6	2	1-6
	Законодавча база: сутність, базові принципи. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Право власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Категорії природно-заповідного фонду України. Категорії природно-заповідних територій Міжнародного союзу охорони природи та природно-заповідного фонду України. Міжнародні природоохоронні конвенції та угоди, „червоні” переліки видів			
Т 2.4	Створення та проектування територій природно-заповідного фонду України	2	2	1-6
	Етапи створення територій природно-заповідного фонду. Створення системи транскордонних природоохоронних територій Території та об'єкти природно-заповідного фонду як елементи національної екомережі			
Т 2.5	Природоохоронна діяльність на територіях та в об'єктах природно-заповідного фонду України	4		1-6
	Режими охорони та їх реалізація. Загальний порядок використання та контролю територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Відновлення екосистем та їх компонентів. Рекреаційна діяльність у межах природно-заповідного фонду. Збереження та відновлення етнічних традицій природокористування. Наукові дослідження територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Літопис природи. Освітньо-виховна діяльність. Участь громадськості у природоохоронній діяльності. Юридична відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд			
Т 2.6	Структура та зонально-регіональні особливості природно-заповідного фонду України	2		1-6
	Облік територій і об'єктів природно-заповідного фонду. Загальна характеристика природно-заповідного фонду України. Зонально-регіональний огляд заповідників і національних природних парків України			
РАЗОМ		54	26	

Всього:

Модулів 2 – змістових модулів -2.

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних занять

Шифри модулів і занять	Назви модулів та теми занять	Обсяг занять, год		Література
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.	
М 1	Ландшафтознавство	18	6	1-6
Т 1.2	Основні ландшафтні комплекси України			
ПР 1	Особливості ландшафтних комплексів України і можливість їх використання в туризмі. Найбільш популярні серед туристів.	6	3	
ПР 2	Особливості ландшафтних комплексів світу і можливість їх використання в туризмі. Найбільш популярні серед туристів	4		
Т 1.3	Класифікація ландшафтів			
ПР 3	Визначення специфічних компонентів природного середовища різних типів ландшафтів	4		
Т 1.7	Рівнинний і гірський ландшафт			

ПР 4	Визначення туристичної привабливості ландшафтів	4	3	
------	---	---	---	--

3.2 Теми лабораторних занять

Теми лабораторних занять наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Теми лабораторних занять

Шифри модулів і занять	Назви модулів та теми занять	Обсяг занять, год		Література
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.	
М 2	Заповідна справа			1-6
ЗМ 2.2	Історичні віхи заповідної справи в Україні			
ЛР 1	Ознайомлення з відповідним ПЗ, яке працює з картографічними об'єктами. Найстаріші національні парки і заповідні об'єкти світу. Опис і характеристика.	6		
ЗМ 2.3	Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні			
ЛР 2	Природоохоронні об'єкти України. Їхнє використання в туристичній галузі.	4	3	
ЗМ 2.5	Природоохоронна діяльність на територіях та в об'єктах природно-заповідного фонду України			
ЛР 3	Аналіз природоохоронної та туристичної діяльності на ОПЗФ України та світу	4	3	
ЛР 4	Шляхи вдосконалення туристичної діяльності на територіях ОПЗФ	4		
	Всього	18	6	

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 5.

Таблиця 5 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифри модулів і занять	Назви модулів, види та теми самостійної роботи	Обсяг годин	Література
М 1	Ландшафтознавство	36	1-14
Т 1.1	<i>Короткі відомості з історії виникнення й розвитку ландшафтознавства</i>		
	Підходи до визначення терміну «ландшафт», «ландшафтознавство»	6	
Т 1.2	<i>Основні ландшафтні комплекси</i>		
	Створення колажу про найпривабливіші ландшафти України	10	
	Створення колажу про найпривабливіші ландшафти світу	10	
Т 1.3	<i>Класифікація ландшафтів</i>		
	Світові підходи до загальної класифікації ландшафтів	5	
Т 1.4	<i>Морфологічні одиниці ландшафтів</i>		
	Вплив людини і туристичної діяльності на туристичну спадщину світу	5	
М 2	Заповідна справа	54	1-14
Т 2.2	<i>Історичні віхи заповідної справи в Україні</i>		
	Розвиток заповідної справи за кордоном	10	
Т 2.3	<i>Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні</i>		
	Визначення рівня антропогенного впливу при відвідуванні відповідних ОПЗФ з туристичною метою	10	
Т 2.4	Створення та проектування територій природно-заповідного фонду України		
	Виділення окремих територій, які потребують охорони (за місцем проживання)	10	
	Способи підвищення туристичної привабливості природно-	14	

Шифри модулів і занять	Назви модулів, види та теми самостійної роботи	Обсяг годин	Література
	антропогенних ландшафтів		
	Перспективи створення природоохоронних територій	10	
Всього годин:		90	

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. Закон України про природно-заповідний фонд України. (За станом на 25 листопада 1999 р.) [Текст]. – Офіційне видання. – К. : Парламентське видавництво, 1999. – 44 с.
2. Закон України про природно-заповідний фонд України. (За станом на 25 лютого 2008 р.) [Текст]. – офіційне видання. – К. : Парламентське видавництво, 2008. – 40 с.
3. Карпатський заповідник [Текст] / Стойко С. М., ред. – Ужгород : Карпати, 1982. – 128 с.
4. Федак, І. А. Ландшафтознавство та заповідна справа [Текст] : конспект лекцій для студ. спец. "Туризм" / І. А. Федак. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ Факел, 2008. – 94 с.
5. Гуцуляк, В. М. Основи ландшафтознавства [Текст] : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. – К. : НМК ВО, 1992. – 60 с.
6. Охорона природи Українських Карпат та прилеглих територій [Текст] / Стойко С.М., ред. – К. : Наукова думка, 1980. – 262 с.
7. Природоохоронні території Української РСР. [Текст] / Проценко Д.И., ред. – К. : Урожай, 1983. – 179 с.

4.2 Додаткова література

1. Гуцуляк, В. М. Геохімія ландшафту [Текст] : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : ЧДУ, 1994. – 82 с.
2. Адаменко, О. М. Екологічна геологія [Текст] : підручник / О. М. Адаменко, Г. Рудько. – К. : Манускрипт, 1998. – 350 с.
3. Екологічне законодавство України [Текст] : зб. нормат. актів / Заєць І. О., ред. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 416 с.
4. Дмитренко, І. А. Екологічне право України [Текст] : підручник / І. А. Дмитренко. – 2-е вид., переробл. та допов. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
5. Гуцуляк, В. М. Ландшафтна екологія. Геохімічний аспект [Текст] : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : Рута, 2002. – 272 с.
6. Гуцуляк, В. М. Ландшафтно-геохімічна екологія [Текст] : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. – 2-ге вид., допов. – Чернівці : Рута, 2001. – 248 с.
7. Гуцуляк, В. М. Ландшафтно-геохімічна екологія [Текст] : навч. посіб. / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : Рута, 1995. – 317 с.
8. Исаченко, А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование [Текст] : учебник / А. Г. Исаченко. – М. : Высшая шк., 1991. – 366 с.
9. Природно-заповідні території та об'єкти Івано-Франківщини [Текст] / М. М. Приходько, У. М. Абрам'юк, І.І. Бойчук [та ін.] ; Приходько М.М., Парпан В.І., ред. – Івано-Франківськ, 2000. – 272 с.
10. Второв, П. П. Эталоны природы (Проблемы выбора и охраны) [Текст] / П. П. Второв, В. Н. Второва. – М. : Мысль, 1983. – 206 с.

4.3. Методичні матеріали

1. Манюк О.Р., Федак І.А. Заповідна справа: Методичні вказівки. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2010. – 29 с.
2. Манюк О.Р. Заповідна справа: практикум. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2013. – 60 с.
3. Манюк О.Р., Федак І.А. Заповідна справа: лабораторний практикум. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2010. – 60 с.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Дається детальна інформація про методи контролю знань студентів на лекціях, практичних та лабораторних заняттях. Зразок схеми нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці 7. За даними таблиці 7 на початку семестру розробляється робочий план дисципліни.

Таблиця 6 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Заліковий кредит 1	100
КМ1	25
КМ2	25
ПР1	10
ПР2	10
ПР3	10
ПР4	10
Самостійна робота	10
Заліковий кредит 2	100
КМ 1	25
КМ 2	25
ЛР 1	10
ЛР 2	10
ЛР 3	10
ЛР 4	10
Самостійна робота	10

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни